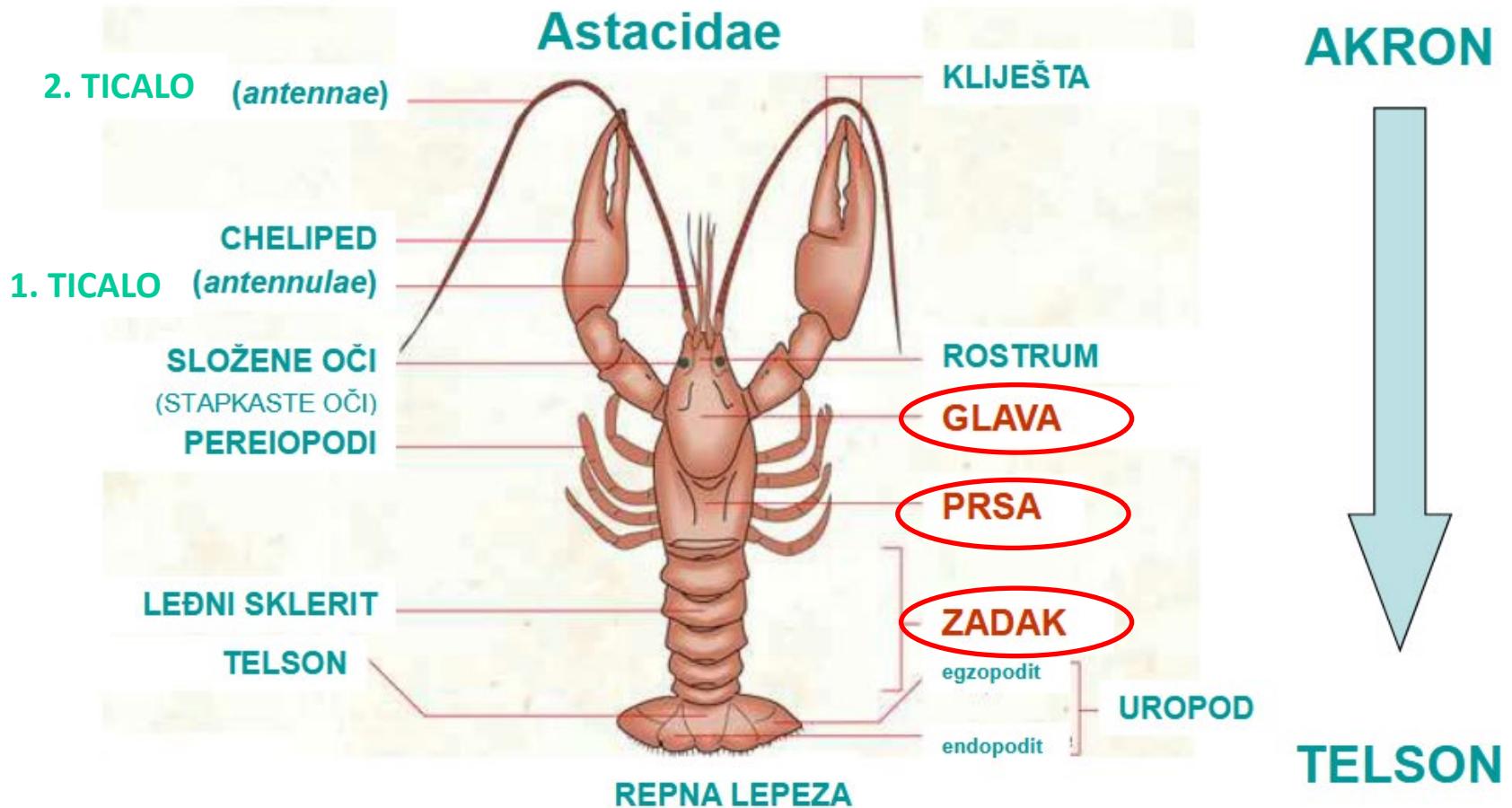

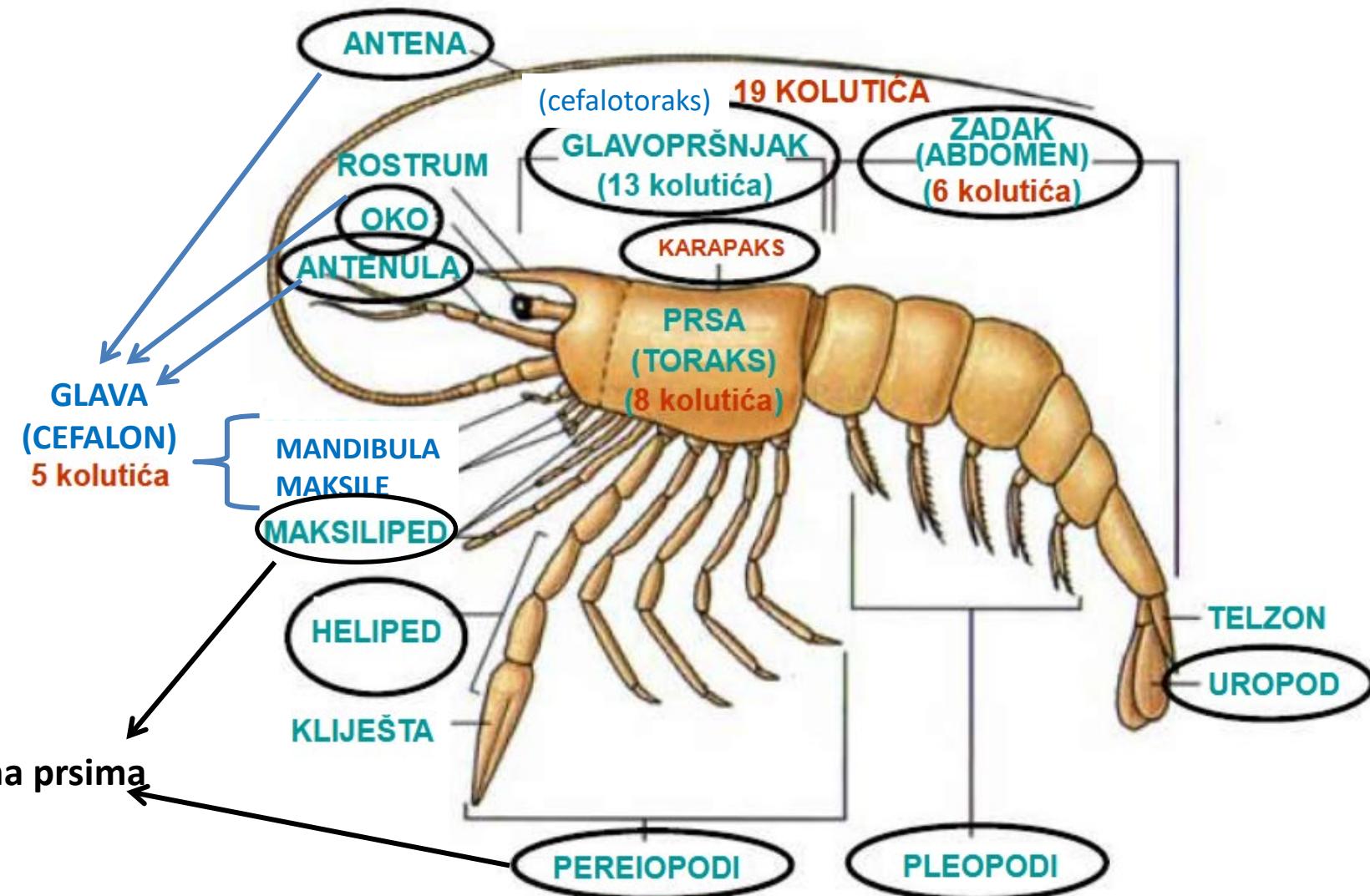
MALAKOLOGIJA I ASTAKOLOGIJA U NASTAVI BIOLOGIJE (208676) 2P+1V+0S 4 ECTS

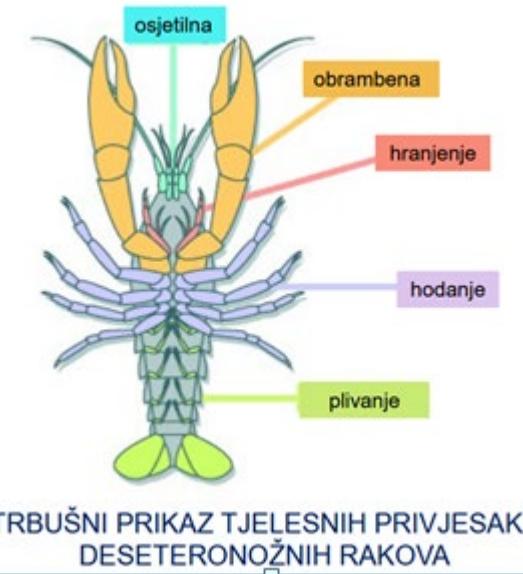
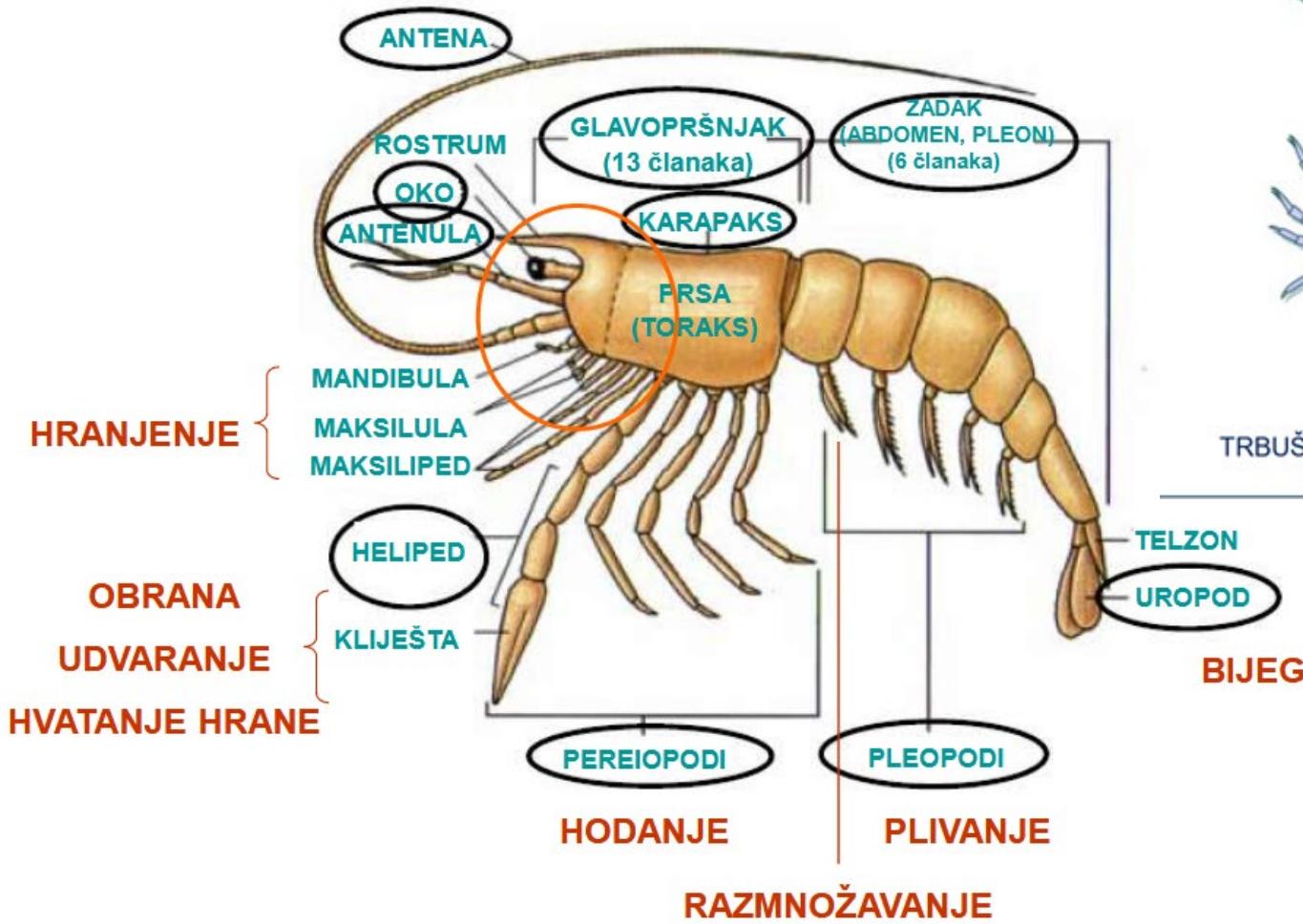

CRUSTACEA – MALACOSTRACA - DECAPODA

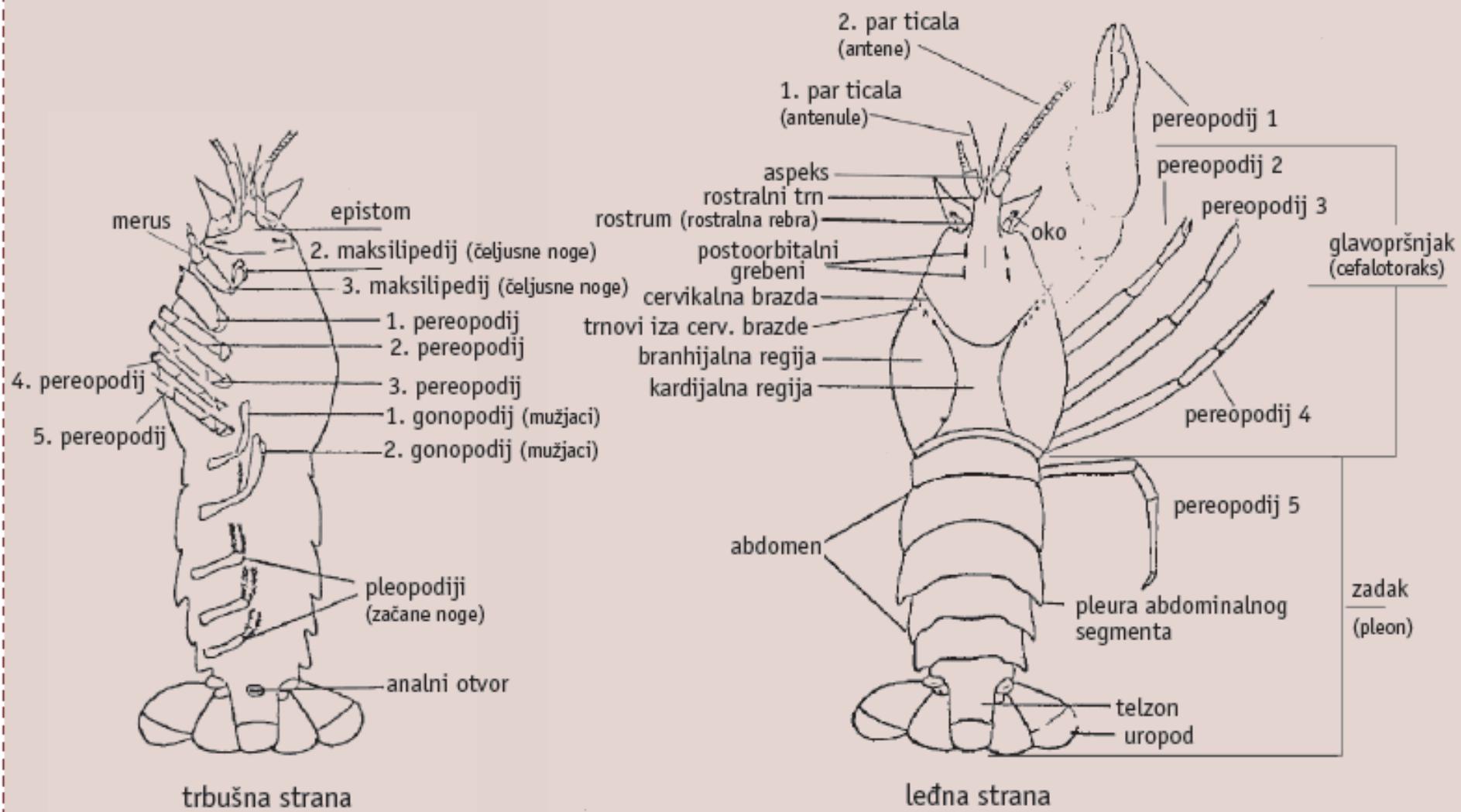
OSNOVNA MORFOLOGIJA

4. CRUSTACEA – DECAPODA – prilagodbe tjelesnih priviesaka

Dijelovi raka

Pokrovni sustav i Potporni sustav

- **Jednoslojna epiderma** (hipoderma)

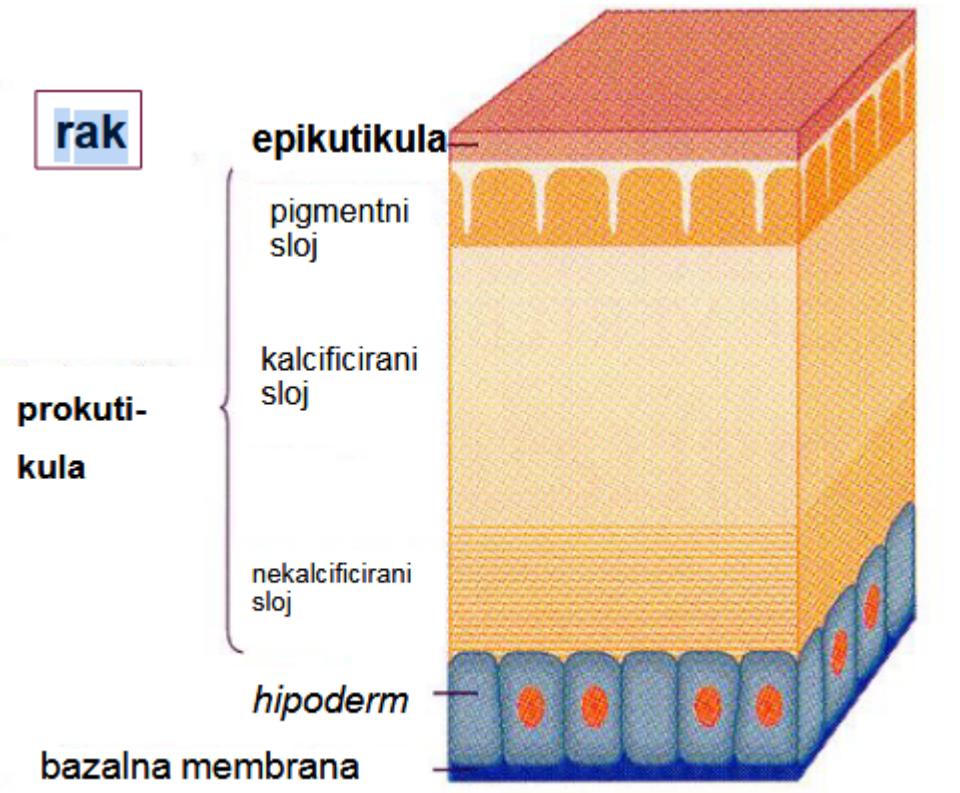
- na površinu izlučuje čvrstu hitinsku kutikulu koja je u rakova impregnirana s CaCO_3

- **kutikula od 2 sloja:**

EGZOSKELET
(vanjski skelet)

- **epikutikula** - vanjski bezhitinski (proteini, lipidi i vosak)
- **prokutikula** - unutarnji (deblji), od više slojeva, uglavnom građena od hitina

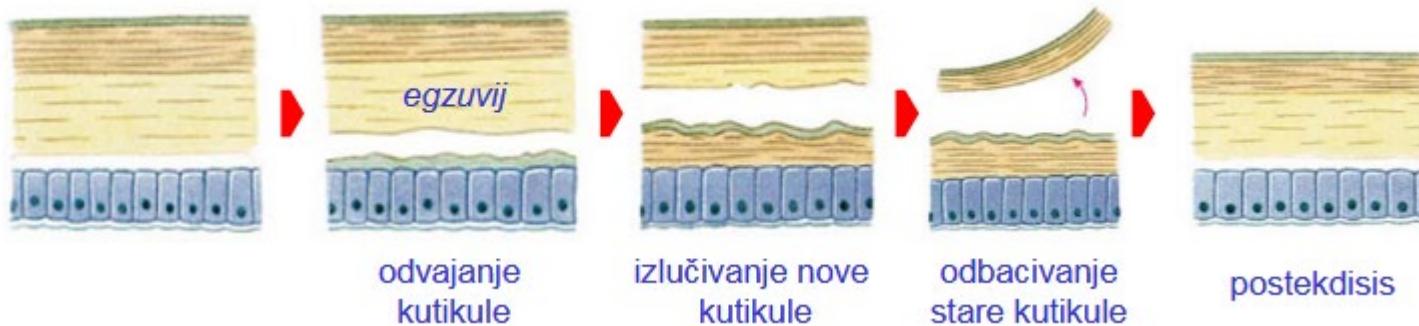
- od epiderma do površine kutikule prolaze brojne cjevčice

nedostaci: ograničava rast !!

Presvlačenje kod raka

- učestale mitotičke diobe epiderma (hipoderma)
- nabiranje epiderma (hipoderma) odvajanje kutikule (**apoliza**)
 - u šuplji prostor između nove i stare kutikule (**egzuvij**) epidermalne stanice izlučuju egzuvijalnu tekućinu
 - stari egzoskelet puca i životinja s tankom i mekanom kutikulom izlazi iz egzuvija
 - cijeli proces se zove **ekdisis** i reguliran je hormonima
 - presvlačenjem upravljaju hormoni (ekdison)

- hormoni izazivaju mitotičku diobu epidermalnih stanica što izaziva nabiranje epiderma i odvajanje kutikule (**apoliza**),
- u nastale šuplje prostore (između tijela i stare kutikule - **egzuvij**) epidermalne stanice luče egzuvijalnu tekućinu

- presvlačenje i izlaženje iz egzuvija nazive se **ekdisis** (mladi stadiji imaju tzv. presvlačni šav na leđnoj strani po kojem egzoskelet pukne i iz njega životinja izlazi iz egzuvija)
- izlučuje se nova kutikula

<https://www.youtube.com/watch?v=WZP1fFKZ2Fs>

Mišićni sustav

GLATKO MIŠIĆNO TKIVO

- gradi stijenke unutrašnjih organa (dišnih, probavnih, krvnih žila, izvodnih cjevi žlijezda, mokraćovoda, spolnih organa i dr.)

POPREČNO PRUGASTO MIŠIĆNO TKIVO

- skeletni i utrobni mišići

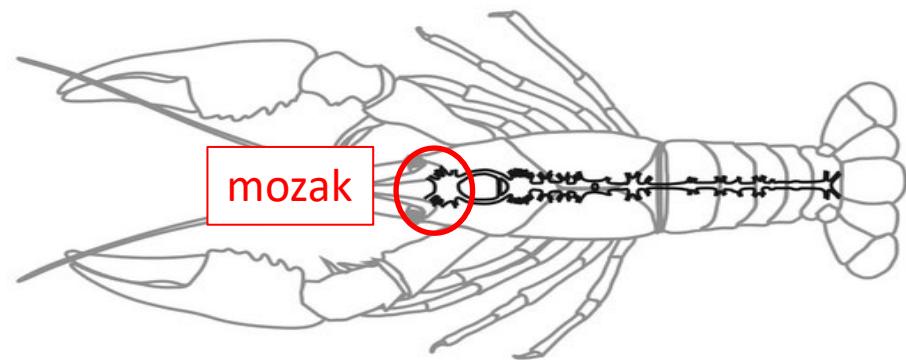
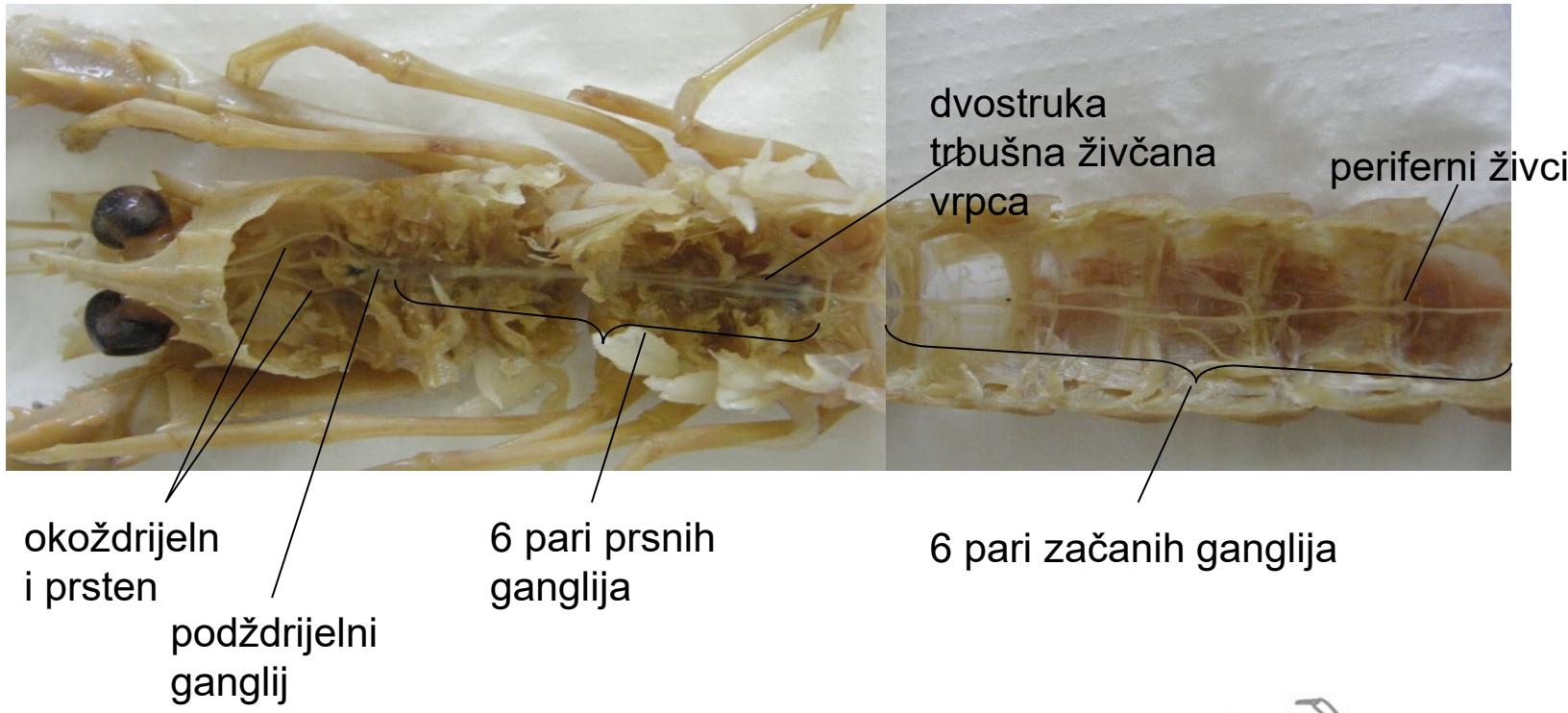
Živčani sustav

- postupno sjedinjavanje živčanog sustava u uzdužnom i poprečnom pravcu
- Gangliji u parovima (poprečno povezani komisurama, uzdužno konektivama)

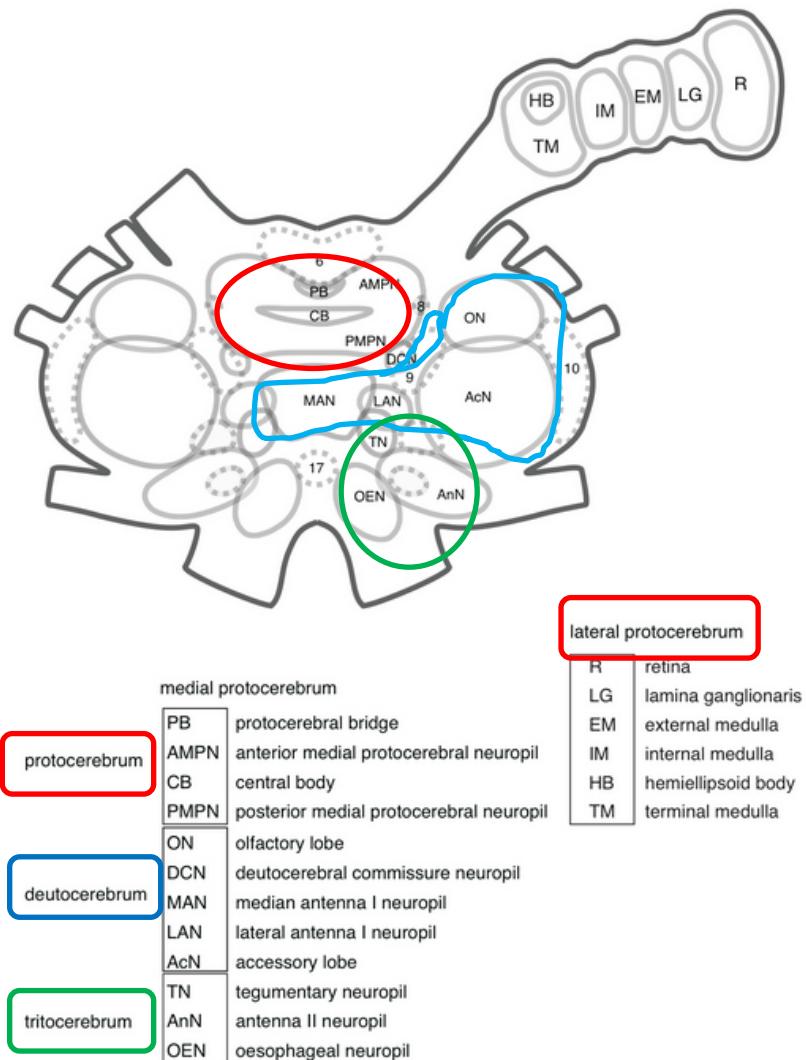
Živčani sustav

- položen trbušno/ventralno

- postupno sjedinjavanje živčanog sustava u uzdužnom i poprečnom pravcu
- Gangliji u parovima (poprečno povezani komisurama, uzdužno konektivama)

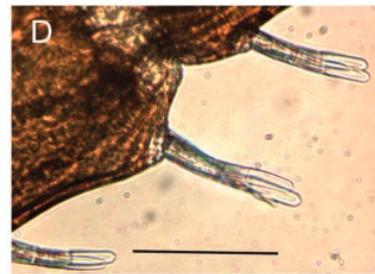
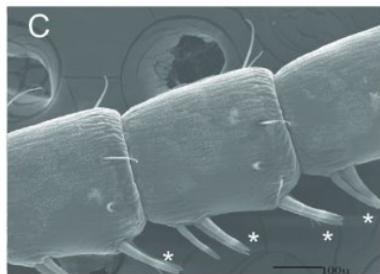
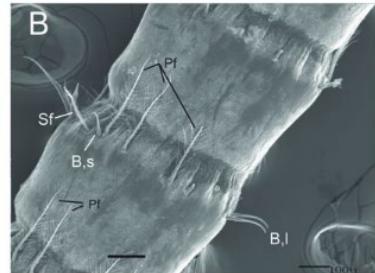
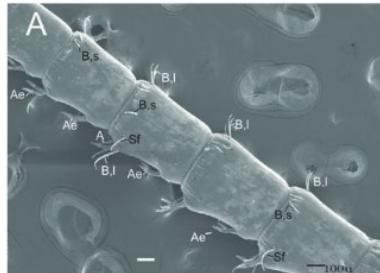

- Mozak (nakupine ganglija): protocerebrum, deuterocerebrum, tritocerebrum

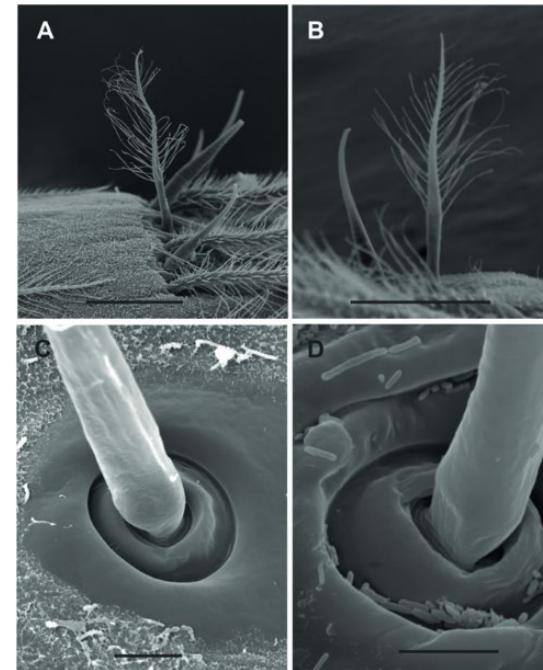
Osjetni sustav

- Mnoštvo osjetni dlaka/setea po tijelu (antene, antenule) za kemijske i mehaničke podražaje

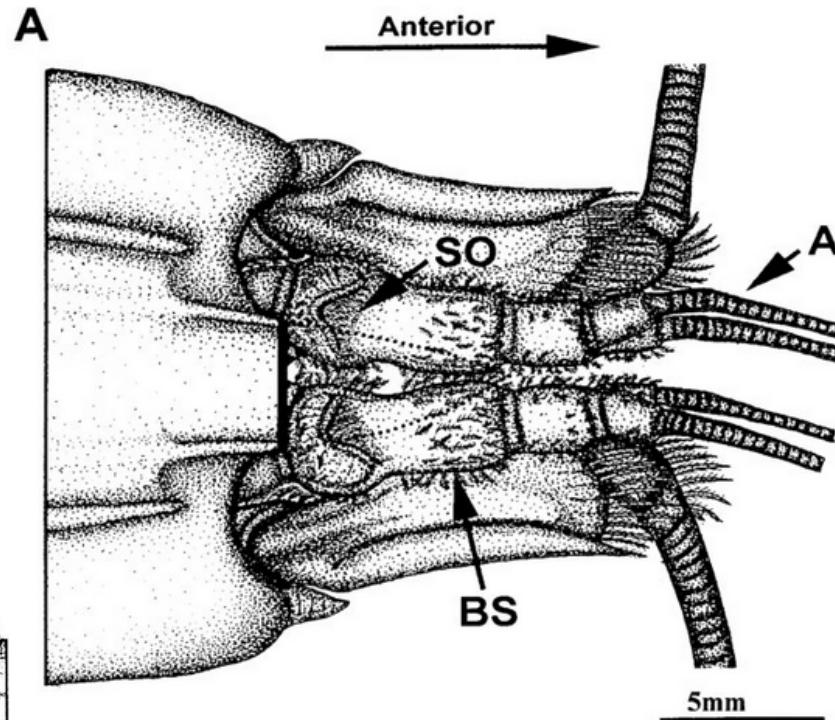
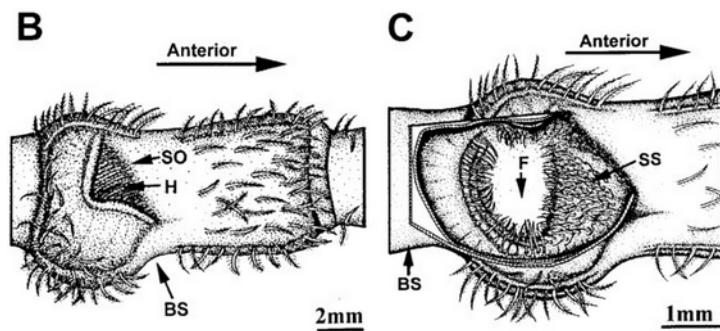
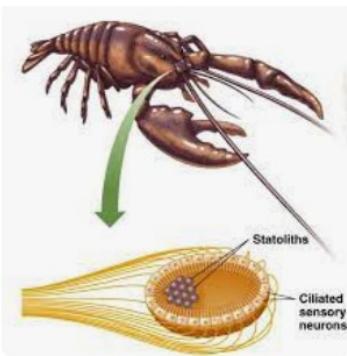

Osjetne dlake na
antenama

Smelling, feeling, tasting and touching: behavioral and neural integration of antennular chemosensory and mechanosensory inputs in the crayfish
J Exp Biol. 2012 ;215(Pt 13):2163-72
[DeForest](#)

- Statociste za ravnotežu (u bazi antenula)

Morfologija antenularne regije i statociste raka *Cherax destructor*. (A) Dorzalni pogled na **bazalni segment (BS)** **antenule** i mjesto **otvora statociste (SO)**. Rostrum i oči su uklonjeni. Položaj koji zauzima rostrum označen je točkastim linijama. (B) Veće povećanje bazalnog segmenta (BS) antenule prikazuje gustu mrežu četina (H) koja prekriva otvor statociste (SO). (C) **Kapsula statociste gledana kroz prozor izrezan u dorzalnoj kutikuli bazalnog segmenta (BS) antenule kako bi se otkrile četine (SS)** koje strše prema gore iz ventralnog dna (F) kapsule. Statolit, s kojim sve osim prednjih četina dolaze u kontakt, je uklonjen.

The Structure and Growth of the Statocyst in the Australian Crayfish *Cherax destructor*
2001 Biological Bulletin 199(3):251-6
Finley & MacMillan

OČI (fotoreceptori)

složene oči na stapkama (od mnoštva omatidija)

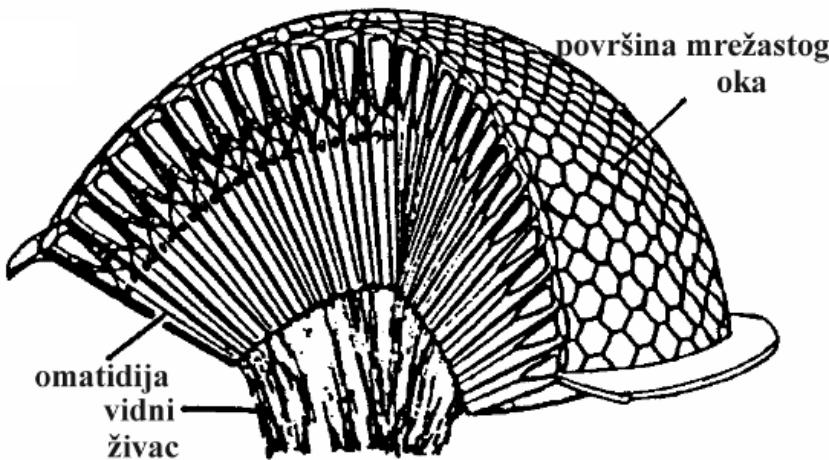
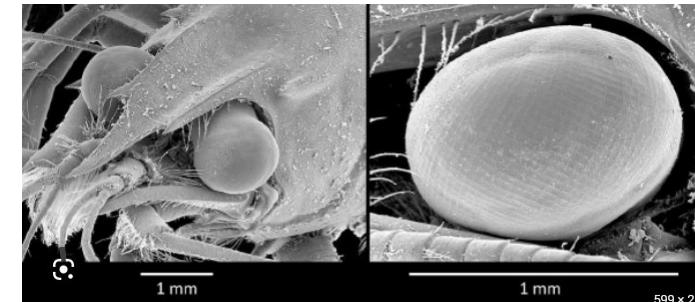
A) apozicijske oči - raci koji su aktivni danju

B) superpozicijske oči - raci aktivni noću

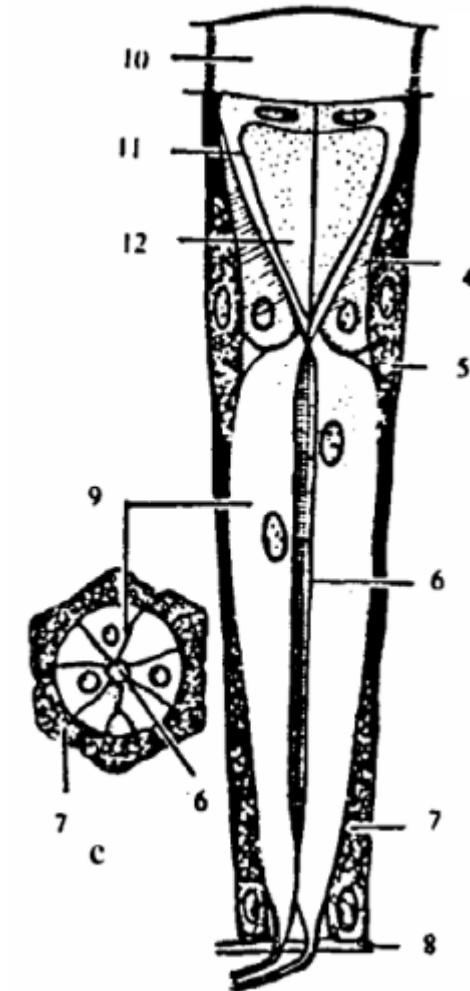
sastavljeno od velikog broja (do 30 000)

pojedinačnih očiju (omatidija) –

mozaičko gledanje (vide crvenu i plavu boju)

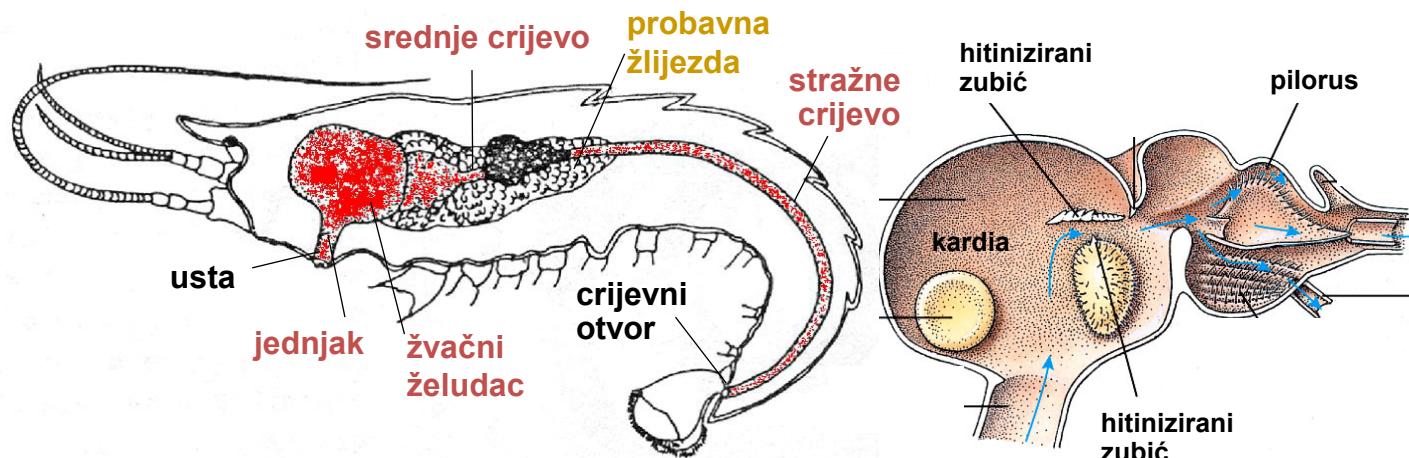

4 - matriksna stanica, 5 - pigmentna stanica, 6 - rabdom, 7 - pigmentna stanica, 8 - bazalna membrana, 9 – retinularna stanica, 10 - rožnica, 11 – kristalna stanica, 12 - kristalni čunj

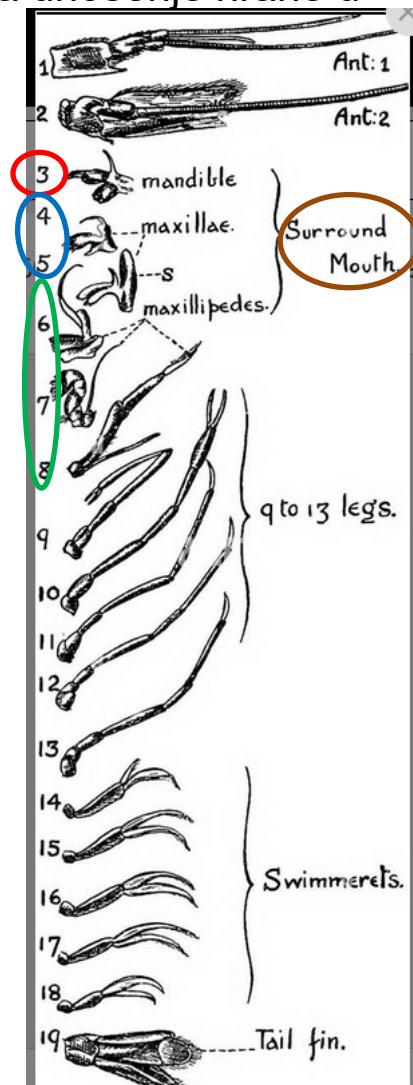

Probavni sustav

- Prohodno probavilo (prednje crijevo - stomodeum (sadrži: usta, jednjak i želudac), srednje crijevo – mezenteron, stražnje crijevo – proktodeum)
- uz usta imaju više pari **usnih organa za primanje hrane**: **mandibula (gornja čeljust)**(drobljenje hrane), **maxille (donja čeljust) (2 para)** i **maxillipedi (čeljusne noge)**(3 para) za unošenje hrane u usta

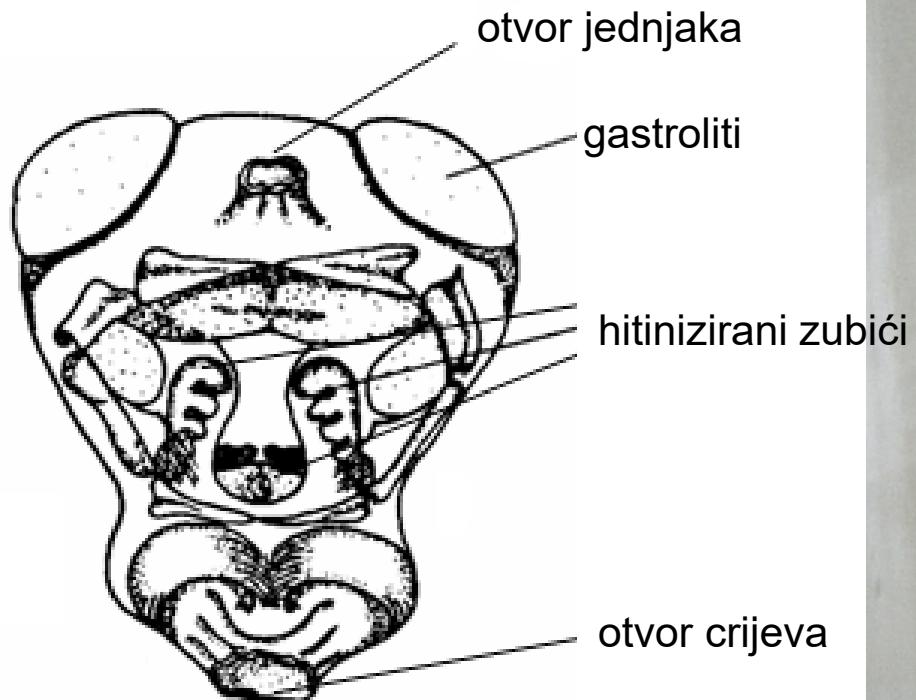

- u **žvačnom želucu** razlikujemo **kardijačni dio** (usitnjavanje hrane) i **pilorički dio** (sortiranje hrane) – u njega se ulijevaju probavni sokovi iz **probavne žljezde (hepatopankreas)**

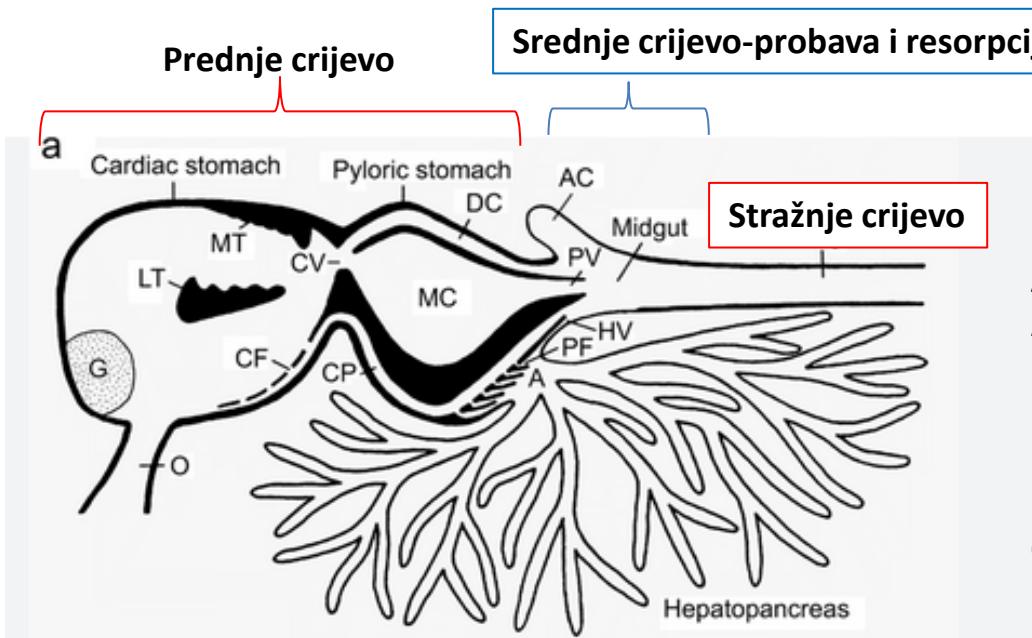
Žvačni želudac

- u **kardiačnom dijelu želuca** se nalaze tri hitinizirana zubića za drobljenje i usitnjavanje hrane, te gastroliti ("račje oči") koji predstavljaju zalihu CaCO_3 u organizmu (važno za presvlačenje rakova)

Žvačni želudac

- u piloričkom dijelu želuca se hrana sortira i u njega ulaze i probavni sokovi probavne žlijezde (hepatopankreasa)

- a) Prednje (jednjak, kardiačni i pilorički želudac) i stražnje crijevo su presvučeni kutikulom.

A atrij hepatopankreasa

AC anterior dorsal caecum,

CF cardiac filter,

CP cardiopyloric filter channel,

CV cardiopyloric valve,

DC dorsal pyloric chamber,

G gastrolit,

HV hepatopancreatic-intestinal valve,

LT lateralni zubić,

MC pilorički dio,

MT središnji zubić,

O jednjak (oesophagus),

PF pilorički filter (sortiranje hrane),

PV pyloro-intestinal valve (modified after Vogt 2002).

Structure, function and development of the digestive system in malacostracan crustaceans and adaptation to different lifestyles

Springer

September 2019 · Cell and Tissue Research 377(3)

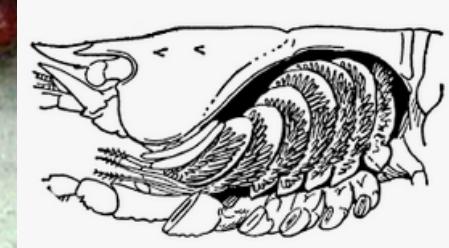
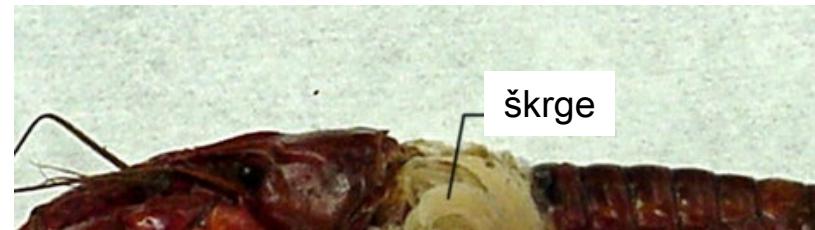
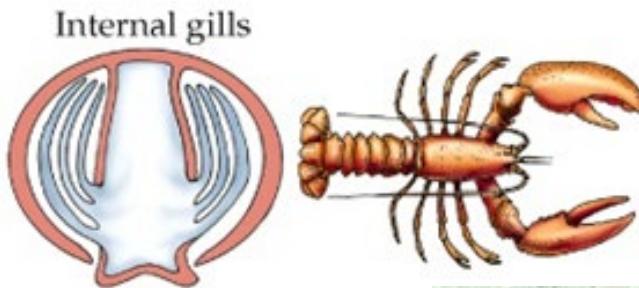
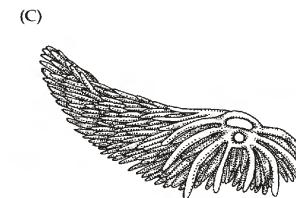
DOI: 10.1007/s00441-019-03056-0

Lab: Jasna Strus's Lab

Jasna Strus · Nada Znidaršić · Polona Mrak · Show all 5 authors · Günter Vogt

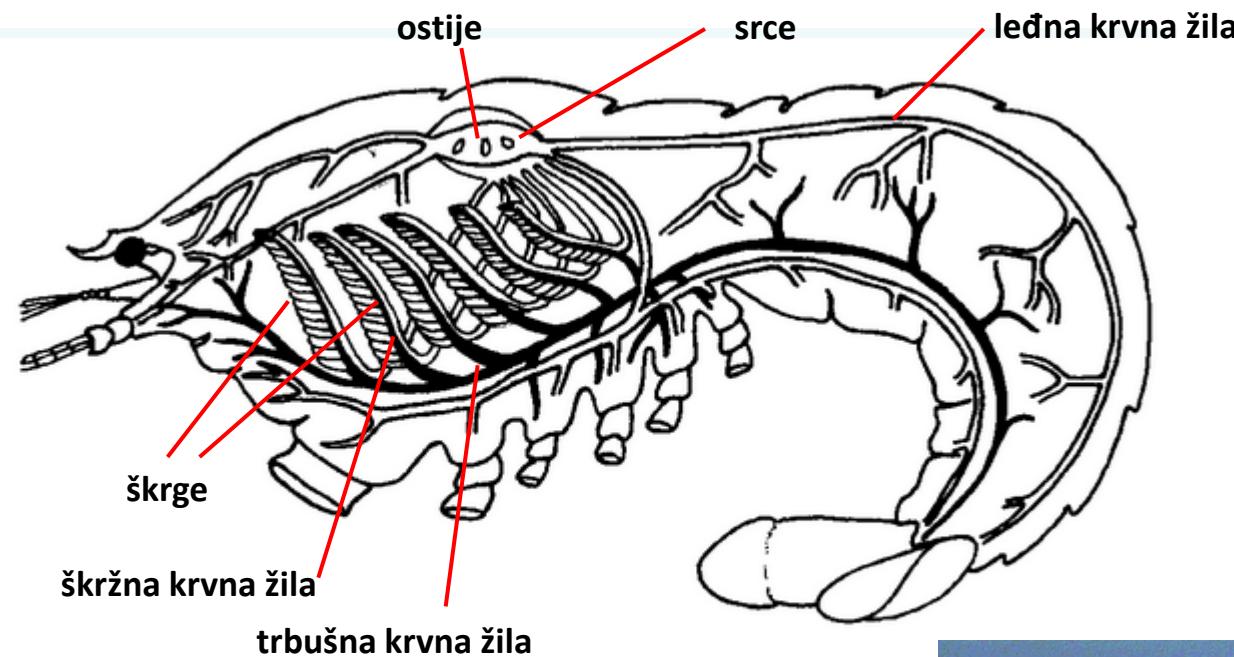
Dišni sustav

- unutrašnje škrge
- **Škrge trihobranhijatne** -mnoštvo radijalnih nerazgranatih tubularnih filamenata

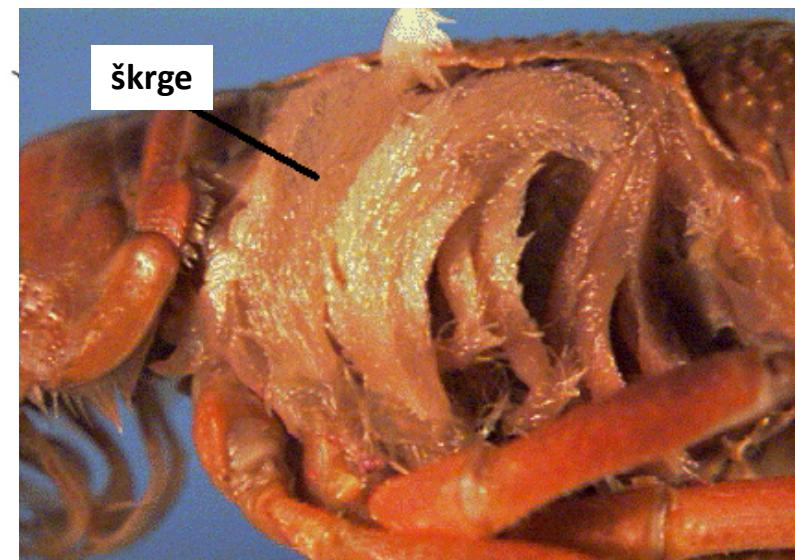
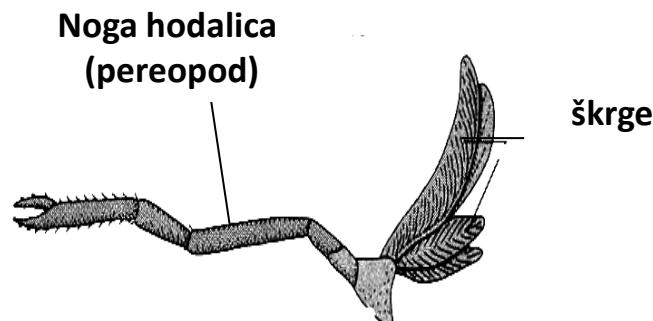

Rasperjane (resaste) škrge

- ispod karapaksa, na osnovici svih nogu hodalica

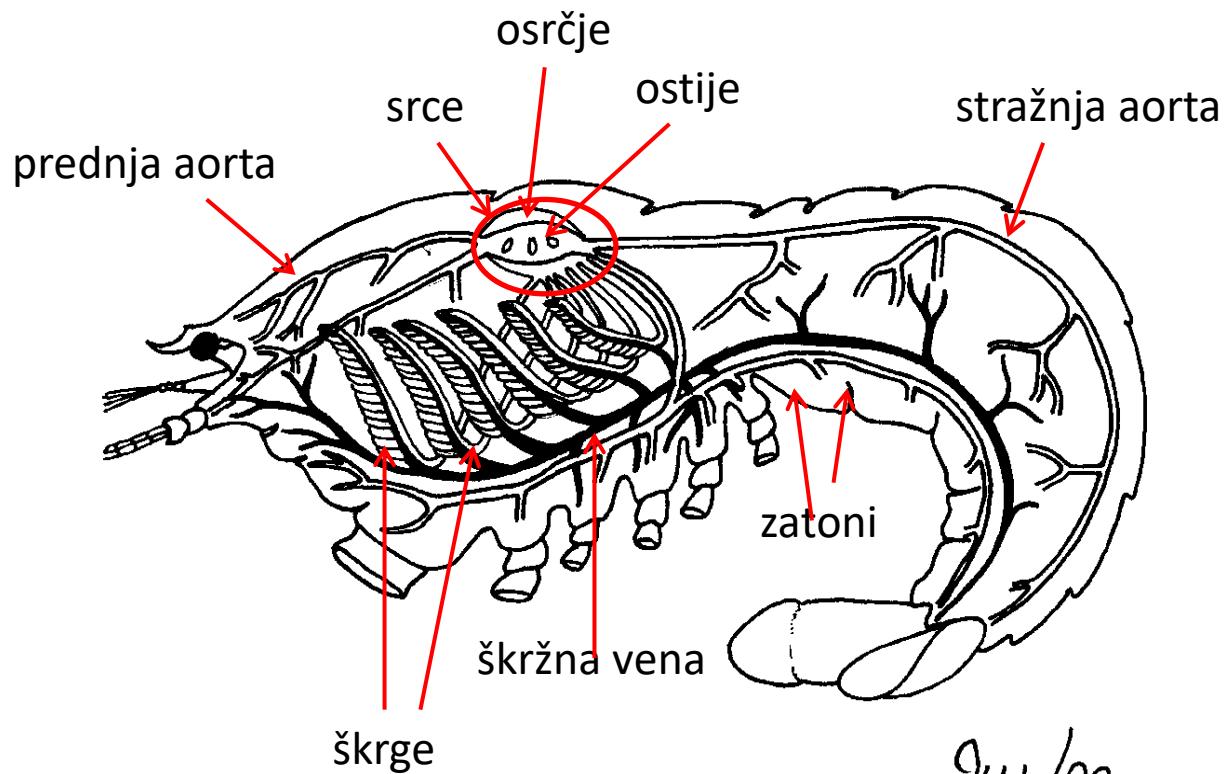
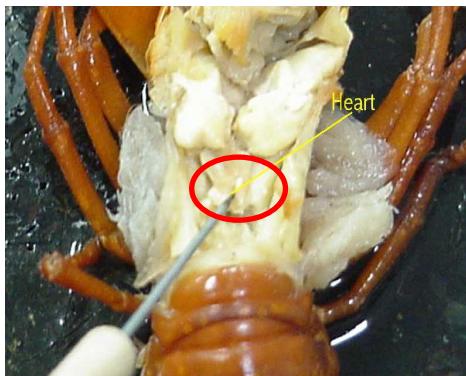
I.Livingstone © BIODIDAC

Optjecajni sustav

- OTVOREN OPTJECAJNI SUSTAV – nema kontinuiteta žila
- Hemolimfa
- Hemocel (sinusi ili zatoni (veći) i lakune (manje))

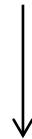
Oksigenirana hemolimfa u srce (arterijsko) kroz ostije (položeno dorzalno)

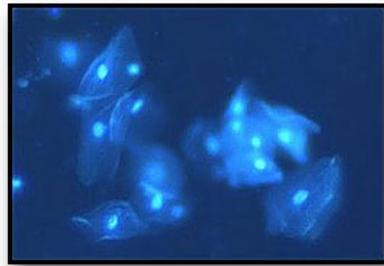
RESPIRATORNI PIGMENTI (KROMOPROTEIDI)

- složene (konjugirane) **bjelančevinaste tvorbe** koje sadrže jednu ili više **prostetičkih skupina** s metalnim ionom koji veže plinove

- vezani za posebne stanice

hemociti - beskralježnaci

rakovi

► **hemocijanin (bakreni ion)** - pri zasićenju s kisikom - plave boje

Ekskrecijski sustav

amonijak

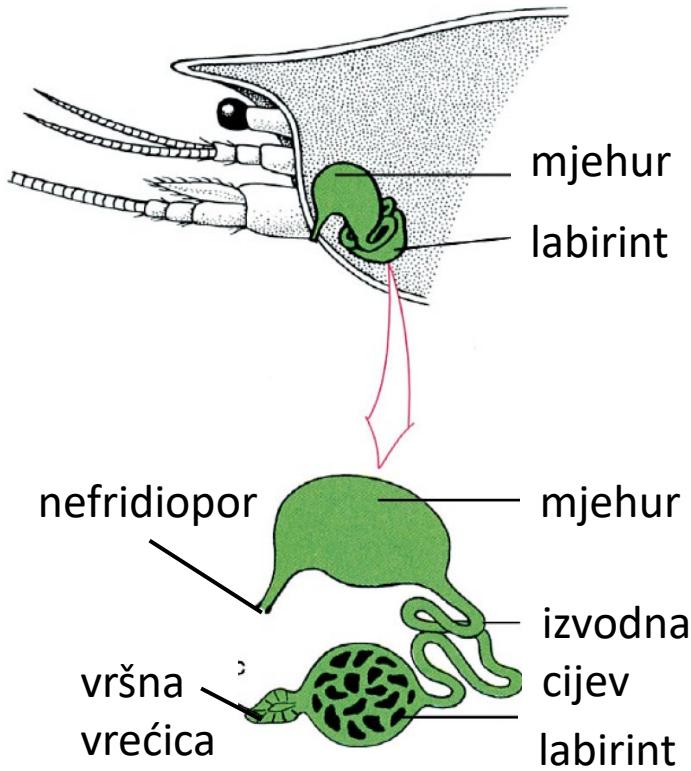
AMONIOTELIČNE životinje

- amonijak je vrlo toksičan (smrtonosan 1:20 000), mora se brzo razrijediti na neotrovnu konc.
- životinje koje žive u vodi

otvoreni nefridiji - metanefridiji

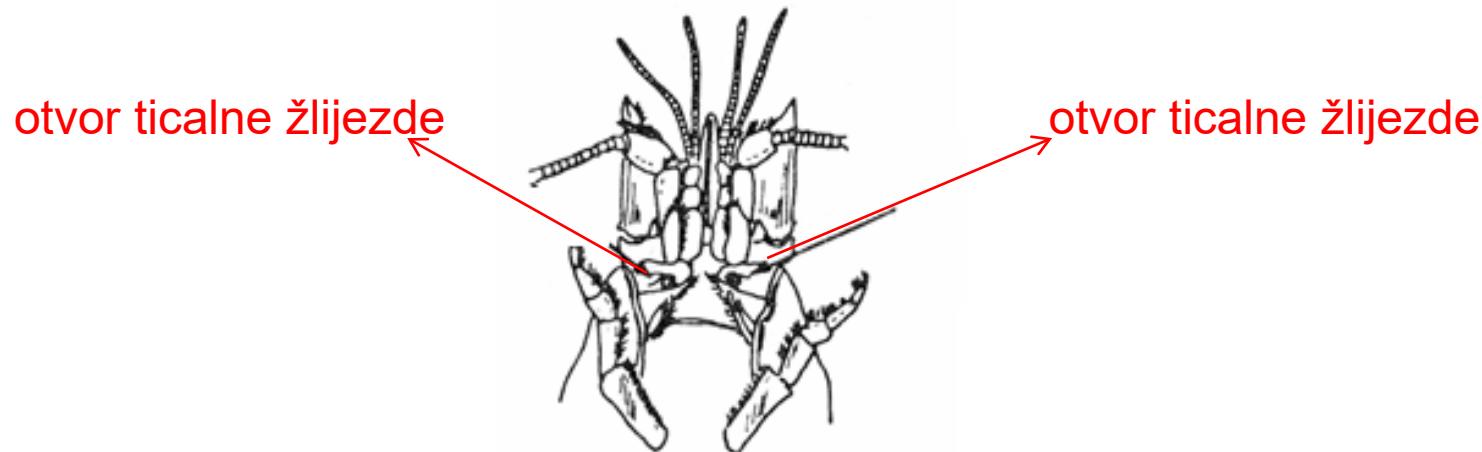
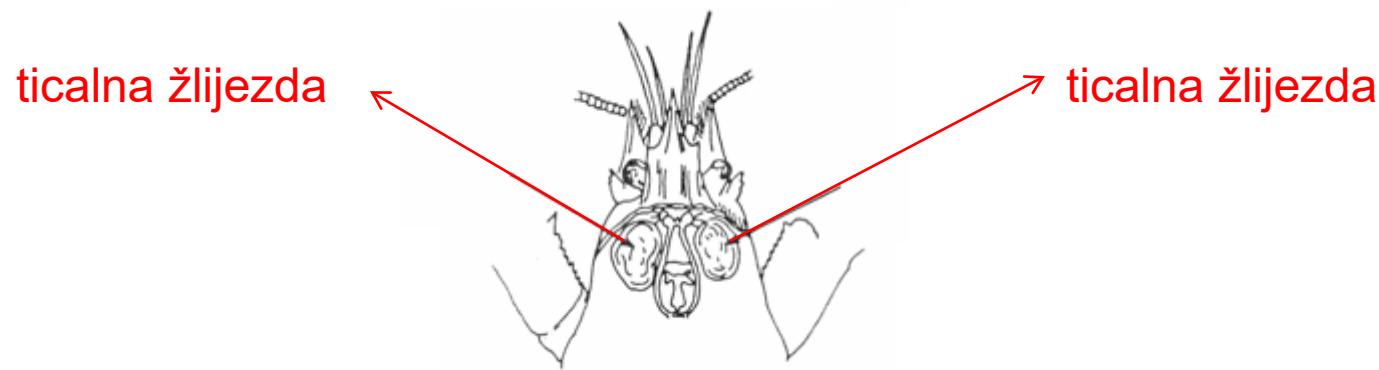
(Izvrat mezodermalne stjenke prema van)

- ticalne (antenalne ili zelene) žljezde - otvaraju se pri dnu stražnjeg dijela drugog para ticala (antena)

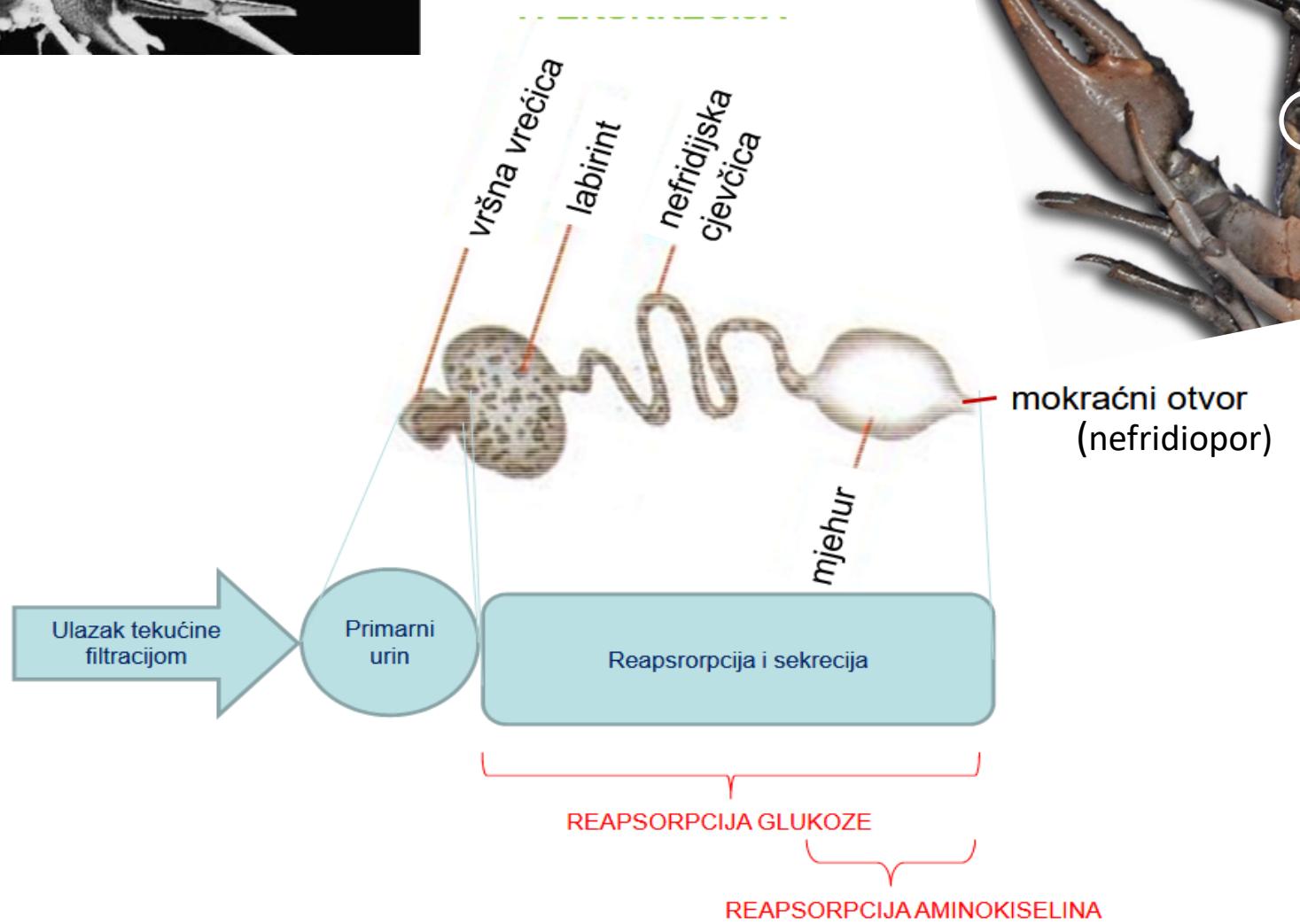
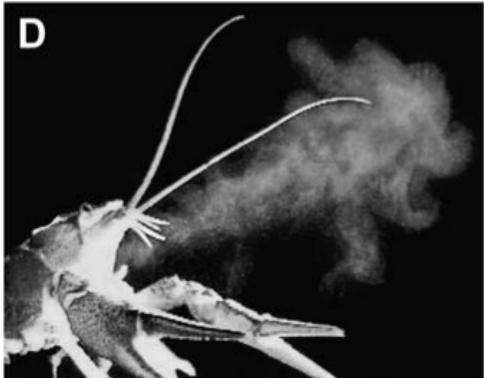

Ticalne (antenalne) žljezde

- u glavi životinje nalazi se jedan par ticalnih žljezda
- izmetni otvori smješteni su ventralno na bazi drugog para ticala (antena)

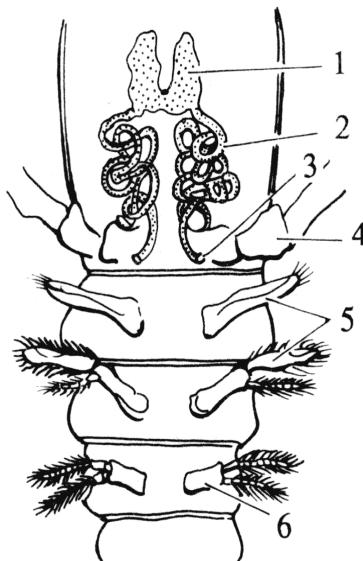
Ekskrecijski sustav

Rasplodni sustav

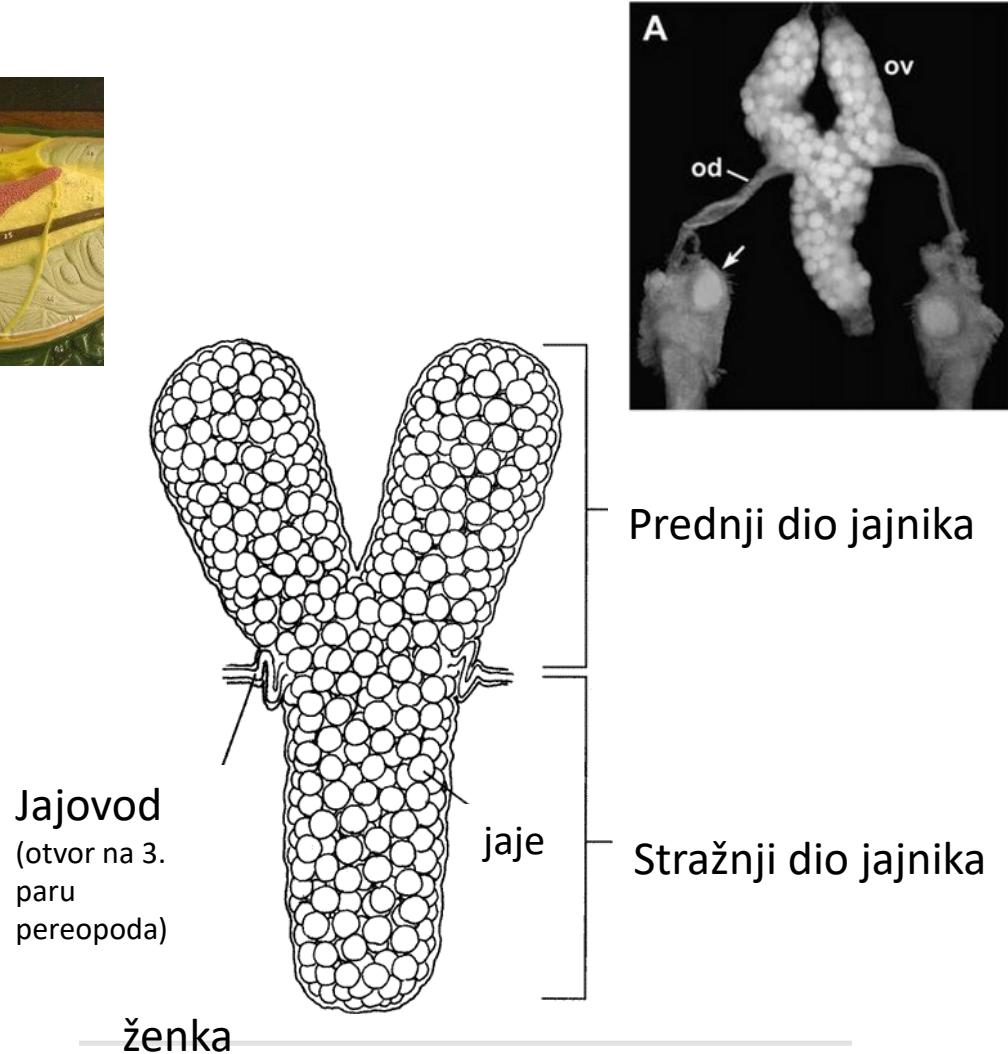
razdvojena spola

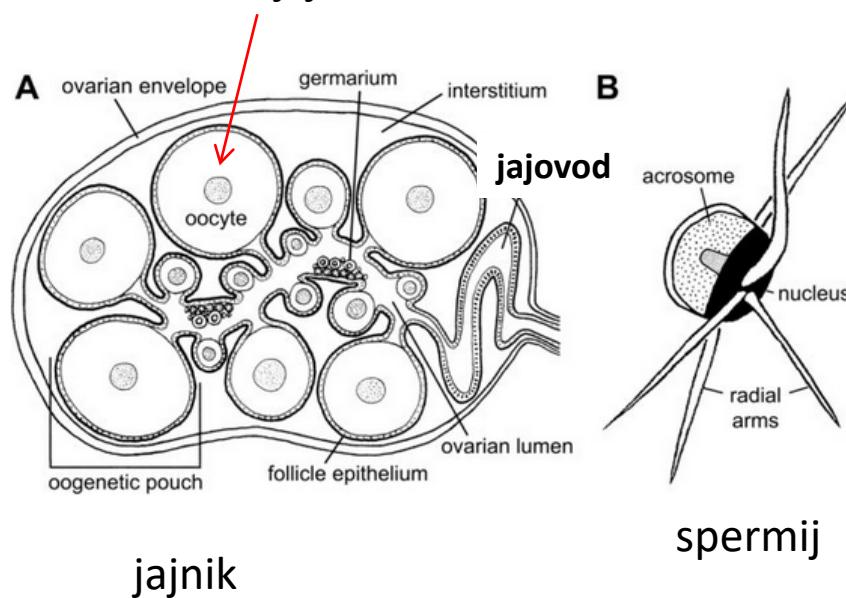
gonade su položene dorzalno s parnim izvodnim cjevčicama

Slika 10.300. Rasplodni sustav mužjaka riječnog raka (*Astacus astacus*): 1 — sjemenik, 2 — sjemenovod, 3 — spolni otvor, 4 — peti par prsnih nogu, 5 — organ za parenje od prvog para začanih nožica, 6 — začane nožice

(Otvor sjemenovoda na 5. paru pereopoda)

Zrelo jaje

- mužjak proizvodi **spermatofore**

Figure**Caption**

Fig. 67.14. Schematic illustration of reproductive system of crayfish. A, architecture of ovary; B, spermatozoon with extended radial arms. [A, after Ando & Makioka, 1998; B, after Vogt, 2002.]

This figure was uploaded by [Javier Diéguez-Uribeondo](#)

Content may be subject to copyright.

<https://www.google.com/search?client=firefox-b-e&q=crayfish+mating#fpstate=ive&vld=cid:409e5ba2,vid:HBi oiHf5Q4,st:0>

spermatofori na ventralnoj str. ženke riječnog raka

- mužjaci - 1. dva para zaćanih nogu (pleopoda) preobražen u **kopulatorne organe (gonopodi)**

Mužjak polaže spermatofore na ventralni dio toraksa

Ženka – cementne žlijezde – sluz – otapa spermatofore, lijepi jaja za pleopode

Spolni dimorfizam**- primarne spolne oznake**

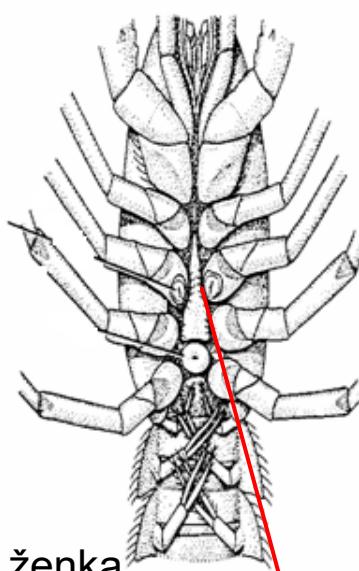
mužjak - 1. dva par začanih nogu preobražen u organe za kopulaciju (gonopodi)

- spolni otvori u kukovima petog para nogu hodalica

ženka

- 1. par začanih nogu je reduciran - kvržice

- spolni otvori u kukovima trećeg para nogu hodalica

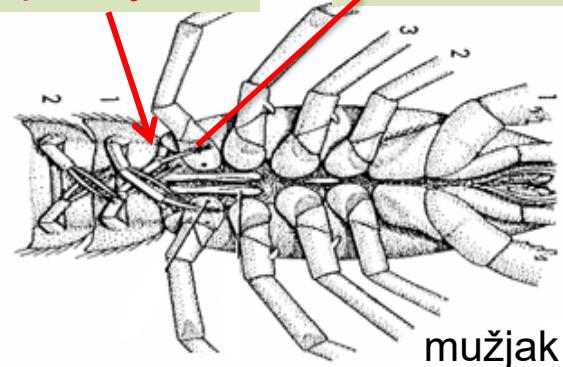
ženka

spolni otvori

organi za
kopulaciju

gonopodi
spolni otvori

mužjak

Spolni dimorfizam

- sekundarne spolne oznake

Veličina kliješta

Širina abdomena

+ ponašanje

EMBRIONALNI RAZVOJ (razvoj organizma od oplodnje do napuštanja jajne ovojnica) i **POSTEMBRIONALNI RAZVOJ** (od napuštanja jajne ovojnice do spolne zrelosti)

s obzirom na mjesto gdje se odvija embrionalni razvoj

oviparne

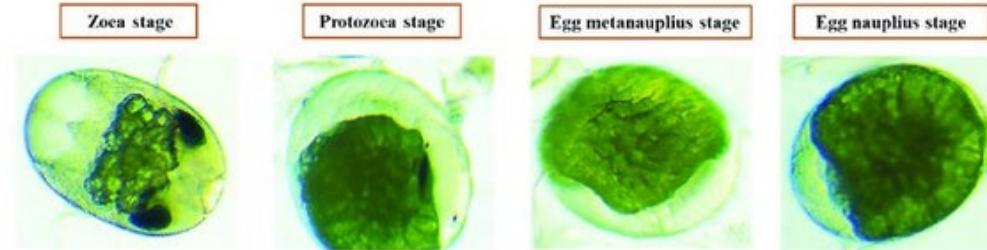
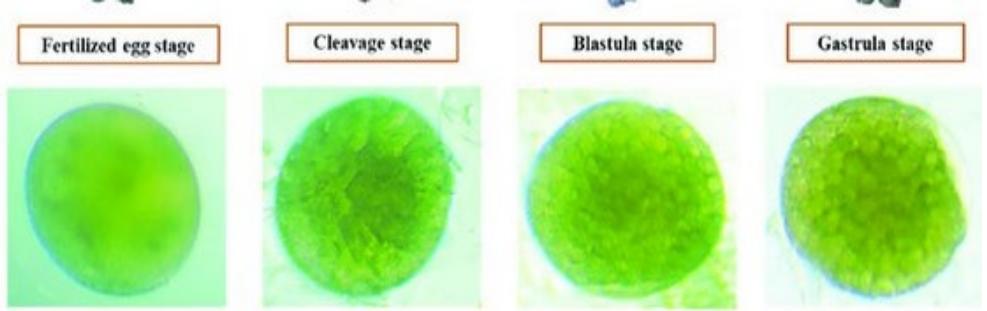
- ženke legu jaja

s obzirom na tip jaja

CENTROLECITALNA JAJA - citoplazma na površini i obavija čitav žumanjak, jezgra obavijena tankim slojem citoplazme smještena u sredini ili pomaknuta prema jednom polu

MEROBLASTIČKO (parcijalno) - ne brazda se čitavo jaje

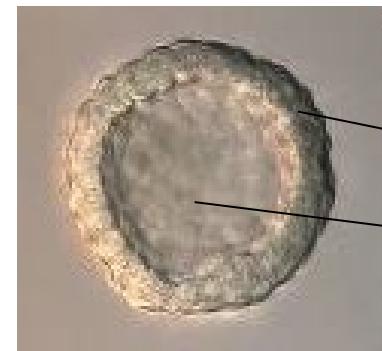
superficijalno - brazdaju se samo stanice na površini

Juvenilni rakovi

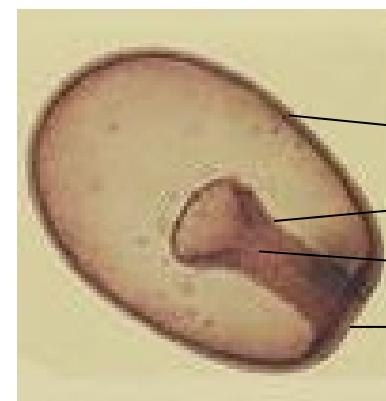

MORULA

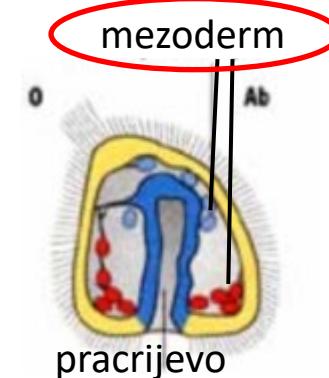
BLASTULA

- blastoderm
- blastocel

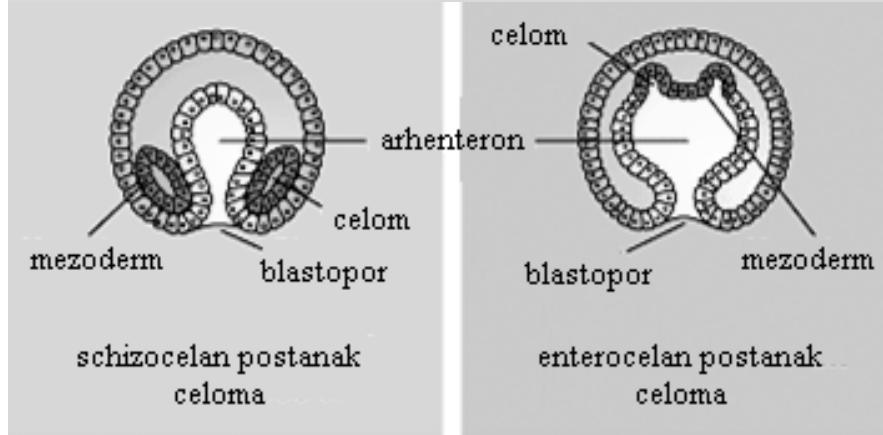
GASTRULA

- ektoderm
- endoderm
- pracrijevo
- blastopor

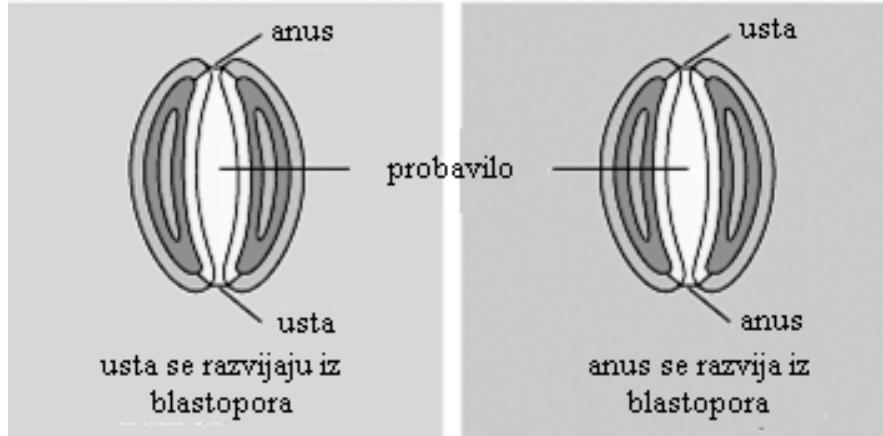

PROTOSTOMIA**DEUTEROSTOMIA****Razvoj mezoderma i celoma**

**stvaranje mezoderma
i celoma**

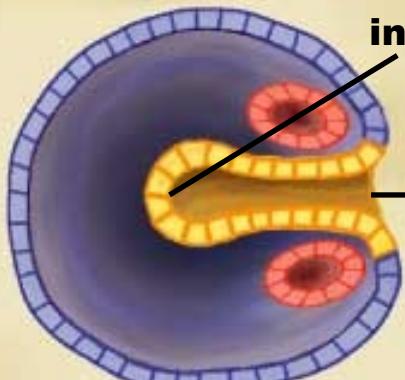
**način zatvaranja
blastopora**

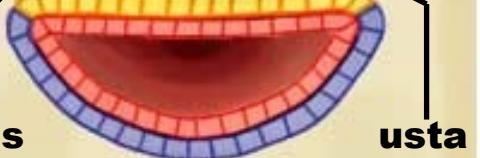
PROTOSTOMI

razvitak embrija

invaginacija

anus

usta

odrasli

dorzalno srce

člankonošci,
mекушци,
колутацавци...

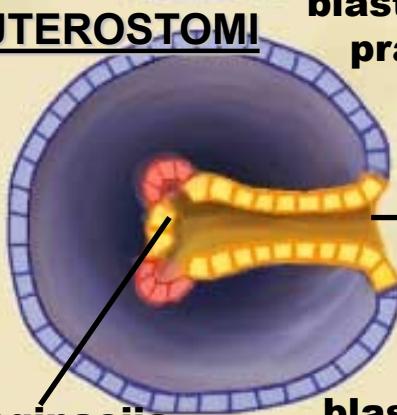

anus

usta

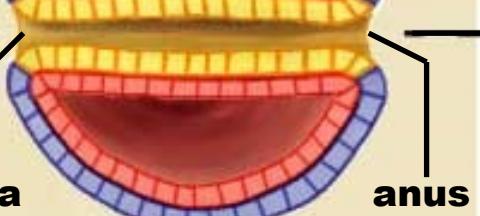
DEUTEROSTOMI

blastopor ili
prausta

blastopor ili
prausta

usta

anus

odrasli

dorzalno živčevlje

člankonošci,
мекушци,
колутацавци...

usta

ventralno
srce

anus

bodljikaši,
svitkovci

bez diferenciranih tkiva:

parazoa

Porifera

diploblastični

radijalna sim

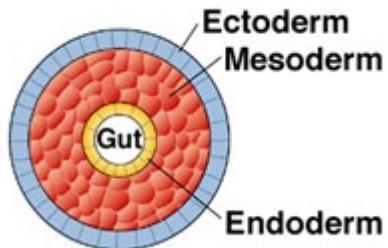
Cnidaria

Ctenophora

Acelomata

Platyhelminthes

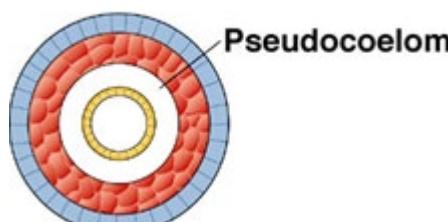
Nemertina

Pseudocelomata

protostomi

Bivši Aschelminthes

diferencirana tkiva:

eumetazoa

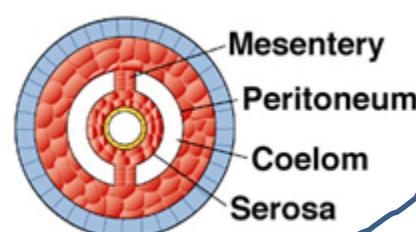
triploblastični

bilateralna sim

Celomata

protostomi

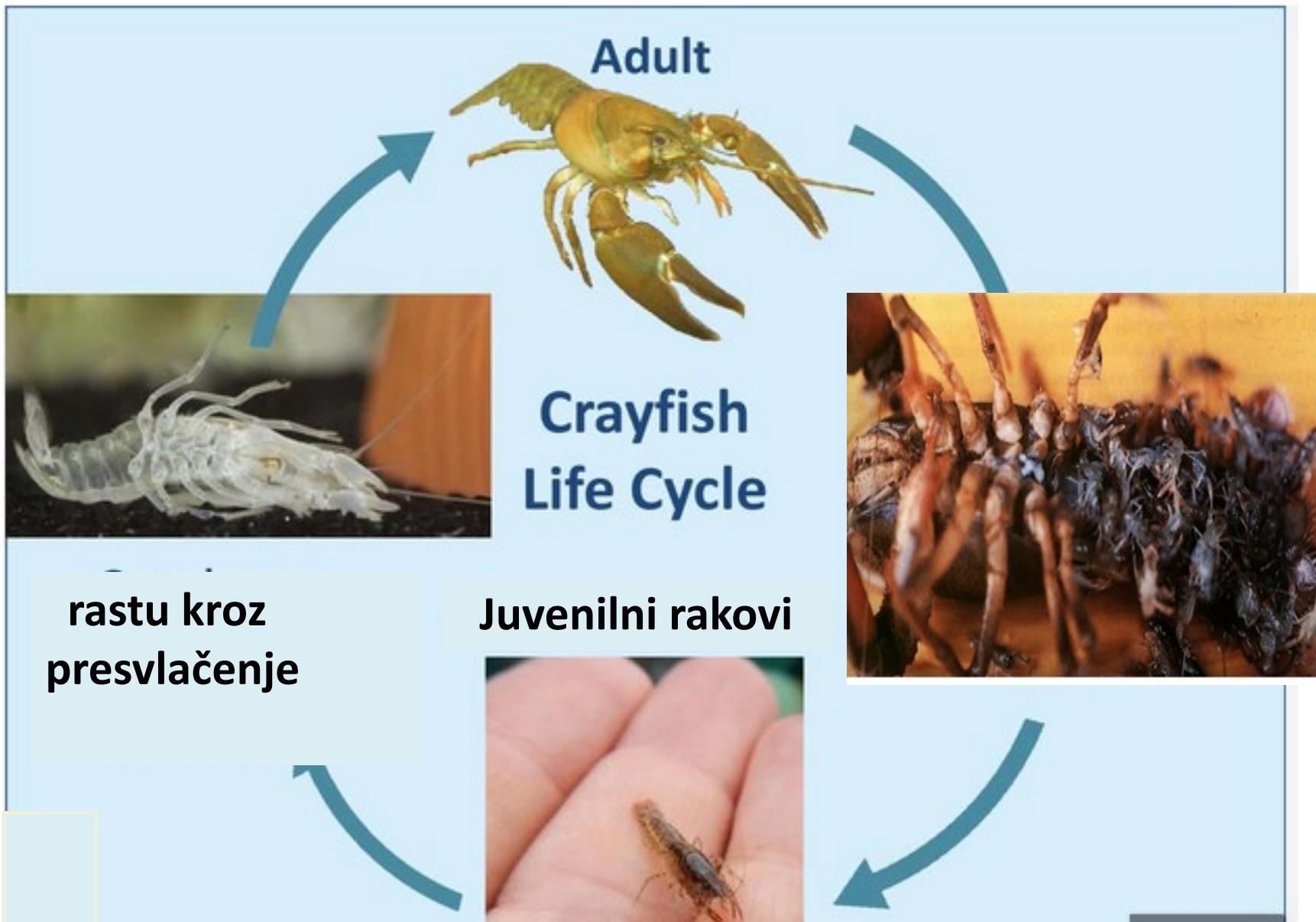
Mollusca
Arthropoda
Annelida
i drugi....

deuterostomi

Echinodermata
Chordata
i drugi....

Juvenilni rakovi – presvlačenje do postizanja spolne zrelosti

Hormonalni sustav

rakovi - 3 vrste struktura vezane s hormonalnom djelatnošću:

Y-organ - na antenalnom ili 2. maksilarnom kolutiću glave, hormon **ekdison** koji potiče presvlačenje

X-organ - unutar očnog drška, hormoni koji sprečavaju presvlačenje i djeluju inhibirajuće na razvoj jajnika

sinusna žljezda - u očnom dršku (**nije žljezda**)

- **sprema i oslobađa hormone iz X-organa**, koji djeluju inhibirajuće na Y-organ (prestane lučiti kad su posebni vanjski uvjeti: temperatura, fotoperiod, prehrambeni status..)

